

Kent95: en genç insanlar için şehirler yaratmak

Patrin Watanatada
Politika için Bilgi
(Knowledge for Policy)
Direktörü, Bernard
van Leer Vakfı, Lahey,
Hollanda¹

Şehirler büyümek için harika yerler olabilir, ancak sağlıklı çocuk gelişimi açısından ciddi zorluklar da oluşturabilirler. Bernard van Leer Vakfı'nın Kent95 girişimi, şehirlerin görünüşünde ve çocukların hayatlarındaki en kritik dönem olan ilk 5 yılı şekillendiren fırsatlar konusunda kalıcı bir değişiklik yaratmanın yollarını aramaktadır.

Kent95 girişimi şu soruyu sormak için şehir yöneticileri, kent plancıları, tasarımcılar ve liderler ile birlikte çalışır: 'Eğer bir kenti, 95 cm yükseklikten yani 3 yaşında bir çocuğun boyundan deneyimleyebilseydiniz, neleri farklı yapardınız?'

Kent95 girişiminin anahtar nitelikli odakları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Genellikle çocuk dostu şehirler ya da yaşanabilir kent politikaları tarafından bile göz ardı edilen bir grup olan **en küçük yaştaki çocuklara (doğumdan beş yaşına kadar) ve onların bakımını üstlenenlere odaklanmak**
- Kentsel planlama mekanizmaları, veri odaklı yönetim ve politik olarak görünür yatırım alanları kullanarak **tüm kent ölçeğinde çalışmak**
- Çocuk gelişimi üzerinde önemli etkileri olan, erken çocukluk dönemi hizmetlerine erişim, sağlık hizmetleri, sıhhi temizlik hizmetleri veya barınma gibi konulara kıyasla daha az anlaşılan iki konu; kamusal alan ve mobilite üzerinden **yapılı çevreye odaklanmak**.

Kent95 sayesinde küçük çocuklu ailelerin kentlerdeki yaşama, oynama, etkileşime girme ve hareket etme şekillerini değiştirmek üzere fikirleri belirlemek ve yaygınlaştırmak için kent yönetimleri ve kent girişimcileri ile birlikte çalışmaktayız. Ayrıca medya ortakları ve girişim sözcüleri niteliğindeki etkileyici kişilerle birlikte çalışarak, kentlerdeki karar vericilere yönelik kentlerde yaşayan bebekler, yeni yürümeye başlayan çocuklar ve onların bakımını üstlenen kişilerin nelere ihtiyaç duyduklarına ilişkin farkındalık yaratmayı amaçlıyoruz ve kentsel tasarım ve planlama firmalarıyla birlikte uygulayıcılara yönelik eğitim sınıfları ve araçları geliştiriyoruz.

Kent95 girişiminin kalbinde pilot projeden daha büyük ölçeğe dek vaat eden uygulamalar gerçekleştirmeye kararlı şehirlerle kurulan ortaklıklar bulunuyor. İlk kent ortaklıklarından biri de İsrail'in Tel Aviv kentinde gerçekleşti.

¹ Bu makale başta Yiğit Aksakoğlu, Daniella Ben-Attar, Esther Goh, Darell Hammond, Ardan Kockelkoren, Joan Lombardi, Rachel Machefsky, Rushda Majeed, Leontien Peeters, Cecilia Vaca Jones, Julien Vincelot, Leonardo Yanez ve en çok da Kent95 adını bulan Michael Feigelson olmak üzere Bernard van Leer Vakfı'ndaki meslektaşlarımızla gerçekleşen görüşmelerin bir sonucu olarak hazırlanmıştır.

95 cm yükseklikten kenti deneyimlemek

Kent95 kentlerde erken çocukluk dönemi hizmetleri, kamusal alan, ulaşım, planlama, arazi kullanımı ve veri yönetimi sunulması aracılığıyla, çocukların bakımını üstlenenlerin refahının yanı sıra küçük çocuklar ile onların bakımını üstlenenler arasındaki etkileşimin kalitesi ile sıklığı olmak üzere erken çocukluk dönemi gelişiminde iki kritik öneme sahip unsurun iyileştirilmesini amaçlamaktadır.

Somut ve mekânsal özellikleri öncelikle düşünen kişiler olan kentsel tasarımcı ve şehir plancılarla konuşurken, kentlerde yaşayan 0-3 yaş grubu çocukların sağlıklı gelişimleri için aşağıdaki hususların gerekliliğini vurguluyoruz:

- Sevgi dolu yetişkinlerle sık, sıcak, duyarlı etkileşimlere ve keşfedecek güvenli ve teşvik edici bir fiziksel ortama ihtiyaç duyarlar,
- Dünyayı çok daha küçük ölçekte deneyimlerler ve tipik kent sakinlerinden daha bağımlı ve çok daha kısa bir hareketlilik aralığına sahiptirler,
- Özellikle hava ve ses kirliliğine karşı savunmasızdırlar,
- Bebek sağlığı klinikleri ve çocuk bakımı gibi erken çocukluk dönemi hizmetlerine düzenli olarak gitmeleri gerekir,
- Her zaman bakımlarını üstlenen kişilerle birlikte dirler.

“Kent95 sayesinde küçük çocuklu ailelerin kentlerdeki yaşama, oynama, etkileşime girme ve hareket etme şekillerini değiştirmek üzere fikirleri belirlemek ve ölçeklendirmek için kent yönetimleri ve kent girişimcileri ile birlikte çalışmaktayız.”

Bu da, genç bir ailenin temel ihtiyaçlarına hitap edebilecek yürünebilir mahalleler, küçük çocukların güvenli bir şekilde keşif yapmalarına olanak tanıırken tüm nesillere ev sahipliği yapan ve yaşanılan evlere yakın kamusal alanlar ve küçük çocuklu ailelerin gitmeleri gereken yerlere seyahat etmelerini kolay, uygun fiyatlı ve keyifli kılan güvenilir ulaşım anlamına gelmektedir. Kent ortaklıklarımız ve küçük inovasyon hibe programımız Kent95 Challenge sayesinde hem pilot hem de kent çapında yaygınlaşacak pek çok umut vaat eden fikir bulmaktayız. Bu fikirlerle dair bazı örnekler aşağıda açıklanmıştır. İş ortaklarımız çalışmalarında ilerledikçe daha fazla fikre ulaşmayı bekliyoruz.

Ebeveynlik

- *Kentsel ebeveynlik mesajları.* Boston Basics² için geliştirilen mesajlardan uyarlanan ve ebeveynlerin küçük çocuklarıyla konuşma, oynama ve şarkı söylemesi için onları teşvik eden mesajlar Sao Paolo kentine dijital reklam panolarında yayınlanmıştır.
- *Çocukların bakımını üstlenenleri ailelere yönelik belediye hizmetleriyle buluşturmak* Tel Aviv kenti ailelere sağlık hizmetleri, çocuk bakımı, ailelere yönelik halka açık etkinlikler, yerel indirimler ve ebeveynliğe dair ipuçları ile buluşturan çevrimiçi bir platform olan Digitafı yani “küçükler için dijital” projesini başlatmıştır.

Kamusal alan

- *Özel ihtiyaçları olan çocuklar için duyuşal park.* Hindistan'ın Bhubaneshwar kentinde belediye görsel güçlük çeken ve diğer engelli çocuklar için özel alanlar ve tesisler içeren bir duyuşal park inşa etmektedir.

2 Temeller (The Basics) programı ve Boston ile diğer kentlerde nasıl uygulandığına dair daha ayrıntılı bilgi edinmek için aşağıdaki adresi ziyaret edebilirsiniz: <http://boston.thebasics.org/>.

- *Daha iyi hava kalitesini izlemek ve savunuculuğunu yapmak için ailelerin harekete geçirilmesi.* İtalya'nın Torino kentinde uygulanan 'Che Aria Respiro' eylemi hava kalitesini izlemek, sadece yayalara özel bölgeleri test etmek ve yerel savunuculuk hareketine katılabilmeleri için küçük çocuklar ve onların bakımını üstlenen kişilerle birlikte çalışmalar yürütmektedir.

Mobilite / Hareketlilik

- *Yol güvenliğini iyileştirmek için haritalar.* Mexico City'de uygulanan 'Liga Peatonal' okullar ve çocuk bakım hizmetleri sunulan tesislerin yakınındaki tehlikeli geçiş noktalarını tespit etmek için trafik kazalarıyla ilgili mevcut bilgileri bir haritaya işlemiştir. Hazırlanan haritalar kamuoyunun oldukça fazla ilgisini çekmiştir ve okulların yakınındaki yol güvenliğini iyileştirmeye yönelik karar verme sürecini etkilemek için kullanılmaktadır.

Veri odaklı yönetim

- *Mahalle düzeyinde müdahalelerin düzenlenmesi.* Kolombiya'nın Bogotá ve Brezilya'nın Recife kentlerinde uygulanan Çocuklara Öncelikli Bölge çalışması kreş veya toplum merkezi gibi bir istasyon noktasının etrafındaki tanımlı bir alanda küçük çocuklara yönelik kamusal alan ve hareket kabiliyetindeki gelişmeleri ölçmek ve göstermek amacı güden deneysel bir kavramdır.
- *Kamusal alanda ve aile hizmetlerinde şehir genelindeki eşitsizliklerin haritalanması.* İstanbul95 girişiminin bir bölümü olarak Kadir Has Üniversitesi ve TESEV yoksulluk göstergesi olarak emlak değerleriniz kullanarak bir 'sosyal atlas' oluşturmuştur.
- *Kentte Şef Çocuk Gelişimi Görevlisi.* Arnavutluk'un Tiran kentinde Belediye Başkanı Erion Veliaj mevcut kent politikaları ve programlarını küçük çocuklar üzerindeki etkilerine göre denetlemek ve tavsiyelerde bulunmak üzere yeni bir görevli atadı.

"Kent ortaklıklarımız ve Kent95 Challenge sayesinde, hem pilot hem de kent çapında yaygınlaşacak pek çok umut vaat eden fikirler bulmaktayız."

Çıkarılan dersler

Şimdiye dek çok şey öğrendik. En önemlisi küçük çocukların ve onların bakımını üstlenenlerin ihtiyaçları hakkında konuşmayı öğrendik. Başlangıçta şehir yöneticilerinin görev listelerine başka bir "yapılacak madde" eklemeye çalışıyormuşuz gibi hissetmelerinden endişe duyuyorduk, biz de bunun yerine Kent95 girişimlerinin tüm kente nasıl yarar sağlayacağını anlatmaya giriştik. Örneğin, yaya yollarının genişletilmesi ve kaldırımlara rampaların eklenmesi hem pusetli hem de tekerlekli sandalyeli yetişkinlere yardımcı olmaktadır. Ancak kısa bir süre sonra kent liderleri erken çocukluk dönemi girişimlerinin yaygın siyasi destek bulduğunu ve küçük yaşta çocukların gereksinimlerini daha iyi anlamının bir amaç duygusu yarattığını belirttiler.

Küçük çocukların ihtiyaçlarını ele almanın; planlama, sağlık, eğitim, sosyal refah, parklar ve bahçeler, ulaşım gibi kent yönetim kurumları arasında etkin bir işbirliği gerektirdiğini ve bunun da en üst düzey liderlik, özel personel ve paylaşılan verilerden yetki alması gerektiğini öğrendik. Girişimleri yalnızca kırılgan gruplara

△ Fotoğraf: Casa de la Infancia Foundation

özel olarak değil de, tüm ailelere fayda sağlayacak şekilde konumlandırmak politik destek almada yardımcı olmaktadır. Böylelikle hizmetlerin alınması sırasında herhangi bir grubun damgalanmasını da engeller. Kamu desteğinin elde edilmesi ve kamusal alanın daha iyi kullanılması ve bakımının sağlanmasını teşviki için toplumun katılımı şarttır.

'Küçük düşünmek' faydalıdır. Otomobillerin yavaşlamasını teşvik etmek için yollara renkli desenler ve çizgilerin çizilmesi gibi düşük maliyetli, hızlı ve geçici projeler başarılı olmakta ve destek görmektedir.

Yeni fonlar istemeden önce mevcut bütçeleri değiştirmek için fırsatlar aramak gibi 'farklı düşünmek' de faydalıdır. Ancak sonuçta tüm çocukların hem hayatta kalabilmek hem de serpilip gelişmek için ihtiyaç duydukları her şeye sahip oldukları, küçük çocukların boyuna göre ve hatta araçsız mahalleleri hedefleyerek 'büyük düşünmeye' ihtiyacımız bulunmaktadır. Kamusal Alanlar için Proje (Project for Public Spaces-2018) tarafından kısa süre önce yayınlanan bir blog yazısında Lewis Mumford'tan bir alıntı bulunmaktaydı: 'Lanet olası otomobilleri unutalım ve âşıklerle dostlar için kentler inşa edelim.' Biz bu sözlerle sadece '...ve bebekler ile onların ebeveynleri için...' kelimelerini eklemek isterdik.

Ayrıntılı bilgi için

Yaptığımız Kent95 çalışmaları ve ortaklarımız hakkında ayrıntılı bilgiyi www.bernardvanleer.org/urban95 adresinden edinebilirsiniz. Bu konular hakkında farklı kurum, örgüt ve araştırmacıların yaklaşımlarını öğrenmeye meraklı iseniz, önerilen ek kaynakların listesini aşağıda bulabilirsiniz. Başka kaynaklar hakkında bilginiz varsa, özellikle de dünyanın başka yerlerinden gelen kaynaklarsa biz de onları öğrenmeyi çok isteriz.

- *Kent95 Başlangıç Seti* (Bernard van Leer Vakfı, 2018'te basılacak 2018);
- *Çocuklara Duyarlı Kent Planlamaçılığı El Kitabı (Handbook on Child-Responsive Urban Planning)* (UNICEF, 2018 ilkbaharında basılacak);
- Büyümek için Alan: eğlenceli ve dost canlısı bir kentte mutlu, sağlıklı aileleri destekleyen on ilke (*Space to Grow: Ten principles that support happy, healthy families in a playful, friendly city*) (Gehl Institute, 2018 ilkbaharında basılacak);
- *Kanştır&Eşleştir: kentsel oyun tasarımı için araçlar (Mix & Match: Tools to design urban play)*(Krishnamurthy, Steenhuis and Reijnders, 2018'te basılacak);
- *Her Yerde Oyna Oyun Kitabı (Play Everywhere Playbook)* (KaBOOM!, 2018);
- *Yaşayan Şehirler: Kentsel çocukluk için tasarım (Cities Alive: Designing for urban childhoods)* (Arup, 2017);
- *Umut Burada Başlar: Detroit'in Daha Parlak Gelecek için Toplum Çerçeve Çalışması (Hope Starts Here: Detroit's Community Framework for Brighter Futures)* (2017)
- *Gösterge Panoları Kentlere Erken Çocukluk Dönemi Gelişimini İyileştirmede Nasıl Yardımcı Olur (How Dashboards Can Help Cities Improve Early Childhood Development)* (Open Data Institute, 2017);
- *Küçük Çocuklar ve Aileleri için Daha İyi Kentler İnşa Etmek (Building Better Cities with Young Children & Families)* (8 80 Cities, 2017);
- *Çocuk Dostu Kentlerle ilgili En İyi Uygulamalar İncelemesi (Compendium of Best Practices of Child Friendly Cities)* (Hindistan Ulusal Kent İşleri Enstitüsü, 2017);
- Mahallelerdeki inşa edilen ortam çocukların gelişiminde fark yaratabilir mi? (Can the neighbourhood built environment make a difference in children's development?) (Villanueva et al., 2015);
- *Küresel Sokak Tasarım Rehberi (Global Street Design Guide)* (National Association of City Transportation Officials (NACTO), 2015);
- *Küçük Çocuklar, Büyük Kentler (Small Children, Big Cities)* (Bernard van Leer Vakfı, 2014);
- *Kamusal İnşası ve Kentlerin Geleceği (Placemaking and the Future of Cities)* (Project for Public Spaces, 2012);
- *Sağlıklı Ortamlar, Erken Çocukluk Dönemi Odağında 8 (Healthy Environments, Early Childhood in Focus 8)* (Bernard van Leer Foundation, 2012);
- Kentteki Çocuk (Child in the City) (www.childinthecity.org), çocuk dostu kentler hakkında dünya çapında haberler için gittikçe artan bir odak noktası olarak hizmet veren bir web sitesidir;
- CityLab (www.citylab.com), 2018'de Bernard van Leer Vakfı tarafından finanse edilen bir haber dizisi yürüten ve kentsel trendler, politikalar ve inovasyonlar hakkında dünyanın önde gelen kaynaklarından biridir.

Son olarak da, bir çocuğun gözünden kentsel planlama hakkında güzel bir makale için Eric Feldman'ın 'Çocuk dostu kentler: çocuğum bana kent tasarımı hakkında neler öğretti?' başlıklı ('Child-friendly cities: what my toddlers taught me about city design' - 2015) yazısına bakabilirsiniz.

Referanslar

- 8 80 Cities (2017). Küçük Yaşta Çocuklar ve Aileleri için Daha İyi Kentler İnşa Etmek. Toronto/Lahey: 8 80 Cities/Bernard van Leer Vakfı. Raporu ulaşmak için aşağıdaki adresi ziyaret edebilirsiniz: <https://www.880cities.org/wp-content/uploads/2017/11/BvLF-8-80-Cities-Report-Final.pdf> (Son erişim: Nisan 2018).
- Arup. (2017) Canlı Kentler: Kentli çocukluk dönemi için tasarım. Londra: Arup. Yazıya ulaşmak için aşağıdaki adresi ziyaret edebilirsiniz: <https://www.arup.com/publications/research/section/cities-alive-designing-for-urban-childhoods> (Son erişim: Nisan 2018)
- Bernard van Leer Vakfı. (2014) Küçük Çocuklar, Büyük Kentler, Erken Çocukluk Dönemi Önemlidir 123. Lahey: Bernard van Leer Vakfı. Yazıya ulaşmak için aşağıdaki adresi ziyaret edebilirsiniz: https://bernardvanleer.org/app/uploads/2015/12/ECIF8_Catalogue-Healthy-Environments.pdf (Son erişim: Nisan 2018)
- Feldman, E. (2015). Çocuk dostu kentler: Küçük çocuğum bana kent tasarımı hakkında neler öğretti? The Plan. Place Blog. Blog yazısına ulaşmak için aşağıdaki adresi ziyaret edebilirsiniz: <http://planplaceblog.com/2015/01/20/child-friendly-cities/> (Son erişim: Nisan 2018).
- Gehl Institute. (2018, yayımlandı). Büyüme İçin Alan: Oyunsever, dostane bir kentte mutlu, sağlıklı aileleri desteklemek için on temel ilke. New York: Gehl Institute.
- KaBOOM! (2018, çevrimiçi). Her Yerde Oyun için Oyun Kitabı. Yazıya ulaşmak için aşağıdaki adresi ziyaret edebilirsiniz: <https://kaboom.org/playbook> (Son erişim: Nisan 2018).
- Murdoch Çocuk Araştırma Enstitüsü. (2014). Kanıt: Çocukların refahını destekleyecek mekâna dayalı yaklaşımlar hakkında bilmemiz gerekenler. Melbourne: Toplum Çocuk Sağlığı Merkezi. Yazıya ulaşmak için aşağıdaki adresi ziyaret edebilirsiniz: https://www.rch.org.au/uploadedFiles/Main/Content/ccch/CCCH_Collaborate_for_Children_Report_The_Evidence_Nov2014.pdf (Son erişim: Nisan 2018).
- Kent Ulaşım Yetkilileri Derneği. (2015). Küresel Sokak Tasarım Rehberi. New York: NACTO.
- Kamusal Alanlara Yönelik Proje. (2012). Kamusal Alanı Yaratmak ve Kentlerin Geleceği. New York: PPS.
- Kamusal Alanlara Yönelik Proje. (2018) Kamusal Alanı Yaratmak Nedir? – Kamusal Alanlar Aşklara Aittir. Yazıya ulaşmak için aşağıdaki adresi ziyaret edebilirsiniz: <https://www.pps.org/article/public-space-is-for-lovers> (Son erişim: Nisan 2018).
- UNICEF. (2018, yayımlandı). Çocuklara Duyarlı Kent Planlamacılığı El Kitabı. New York: UNICEF.
- Villanueva, K., Badland, H., Kvalsvig, A., O'Connor, M., Christian, H., Woolcock, G. et al. (2015). Mahallelerdeki inşa edilmiş ortamlar çocukların gelişiminde bir fark yaratabilir mi? Mekâna dayalı çocuklara yönelik politikalar için kanıt üretmek amacıyla araştırma gündeminin oluşturulması. *Academic Pediatrics* 16 (1): 10-19.